

Budgetpropositionen för 2009

nr 1 2009 årgång 37

Anders Björklund

Hjärtligt välkomna till Nationalekonomiska Föreningen, som i dag ska debattera budgetpropositionen som lades fram tidigare i veckan! Vi ska låta finansministern konfronteras med ekonomerna. Detta är inte någon ny idé som föreningen har kommit på, utan detta har föreningen organiserat i decennier – en dialog mellan företrädare för ekonomkåren och finansministern. Vi är glada att ha finansminister Anders Borg här i dag för att debattera med oss.

Upplägget blir att Anders Borg inleder i 30 minuter och presenterar budgetpropositionen. Därefter kommer Cecilia Hermansson, som är chefsekonom vid Swedbank, att diskutera budgeten ur ett konjunkturperspektiv. Professor Lars Jonung kommer sedan att diskutera ur ett strukturellt och långsiktigt perspektiv.

Dagens möte håller vi i spännande tider. Det står på förstasidan i *Financial Times* i dag att världens finansiella system befinner sig en minut från en *terminal heart failure* om man inte lyckas få ihop ett paket som räddar systemet från någon sorts undergång. Det är alltså otroligt spännande tider och vi vet inte ens säkert om vi är i början på, i mitten eller i slutet av en jättestor finansiell kris. Mot den bakgrunden är det en alldeles ovanligt intressant tid att planera stats finanser.

Jag uppmanar talarna att hålla sig till de allokerade tiderna, för om vi gör det får vi en halvtimme över till en mer allmän diskussion mellan finansministern och ekonomerna.

Anders Borg

Det är naturligtvis i praktiken omöjligt att ställa sig här och prata om det ekonomiska läget. När detta tal publiceras i *Ekonomisk Debatt* kan läget se helt annorlunda ut. En sak kan vi vara rätt säkra på, nämligen att den bedömning vi gör i dag av det ekonomiska läget med betydande sannolikhet kommer att te sig felaktig om ett år. Om man tvingas blicka framåt i ett sådant läge är det viktigt att understryka att möjligheten att göra prognoser är väldigt begränsad.

Ett av de utmärkande dragen för en sådan orosperiod som vi nu genomlever är att den är svårförutsägbar. I studier där man försöker samla ihop forskningen om konjunkturer framgår att vi vet att vi har betydande ekonomiska variationer, men också att vi egentligen vet rätt lite om vad som styr skiftningarna. Förmodligen kan man, som nobelpristagaren Paul Samuelson konstaterat, se på konjunkturcykler och ekonomiska störningar ungefär som på jordbävningar. Vi vet inte när de inträffar. En sak vet vi dock, nämligen att hur väl man har byggt husen i goda tider spelar stor roll för hur stora skadorna blir efter skalven. Vi är nu i den sitsen att vi har sett en serie skalv i världsekonomin. Det kan vara så att vi får fler skalv. De kan bli mindre eller större och det kan komma efterskalv. Det är därtill svårt att bedöma om de bärande bjälkarna redan är skadade av de skalv vi hittills har sett. Mot bakgrund av detta är det mycket svårt att göra bedömningar av effekterna på både svensk ekonomi och världsekonomin.

Man måste således vara försiktig i sina bedömningarna. Amerikanerna deklarerade rätt tydligt i början av sommaren att de nu var på god väg att hantera krisen och att goda fundamenta i den amerikanska ekonomin skulle göra att man nu var på väg ur denna. Vi hörde vdn för Lehman Brothers några veckor senare klargöra att nu hade man pas-

NATIONAL- EKONOMISKA FÖRENINGENS FÖRHANDLINGAR

2008-09-26

Sammanfattade av
Elisabeth Gustafsson

Ordförande:

Anders Björklund

Inledare: Anders

Borg, finansminister

Kommentatorer:

Cecilia Hermansson,
chefsekonom Swed-
bank och Lars Jonung,
professor, Europeiska
kommissionen

Övriga deltagare:

Björn von der Esch,
Kjell Lundqvist och
Johan Lönnroth

serat krisens centrum. För tio dagar sedan ställde Lehman Brothers in sina betalningar. Man kan alltid notera detta i efterhand, men jag säger det närmast utifrån att jag själv nu står och gör bedömningar som om något år kan visa sig vara svårt felaktiga.

Vid budgetpresentationen för ett år sedan befann sig Sverige i en period av mycket god tillväxt. Arbetslösheten minskade. Sysselsättningen var stark. Finanserna uppvisade stora överskott. Det förelåg en betydande sannolikhet för att en god konjunktur skulle övergå i en överhettning. En sådan situation tillhör bland de svåraste en finansminister har att möta. Att klara av att möta en högkonjunktur med utbudsstimulerande åtgärder och samtidigt inte bidra till stigande efterfrågan är komplicerat. Det som var utbudsstimulerande i budgeten för 2008, t ex jobbskatteavdraget och lägre avgifter till arbetslöshetsförsäkring, finansierades till 75 procent och det som var mer efterfrågepåverkande till sin karaktär, som t ex satsningarna på psykiatrin, tandvården och kunskap och kvalitet i utbildningssystemet, finansierades till 100 procent. Om man har en sådan hög finansieringsgrad – sammantaget finansierades reformer på ca 18 miljarder kr med budgetförstärkningar på 15 miljarder kr – har det förstås en effekt på hur väljarna och den allmänna opinionen tar emot budgeten.

Mot denna bakgrund är det kanske inte så förvånande att denna budget har mötts med mildare recensioner. Min pressekreterare, Markus Sjöqvist, konstaterade på vägen hit att det redan på skolgården var lättare att bli populär om man gav bort godis till de andra barnen. Det är helt enkelt lättare att bli populär med en stimulansbudget och det är vad budgeten för 2009 är.

Som jag ser det bör den ekonomiska politiken ta sin utgångspunkt i att bestämna sig för vad man har för sorts

ekonomisk situation. Det handlar om att försöka värdera det ekonomiska läget och sedan föra politiken så att den också lutar åt rätt håll strukturellt när man hanterar det kortsiktiga konjunkturläget. Den politik som förs för att möta de kortsiktiga problemen bör också, så långt som möjligt, bidra till att hantera de långsiktiga utmaningarna.

Min övertygelse är att Sveriges allra mest grundläggande problem – och samtidigt nyckeln till att hantera utmaningar som en åldrande befolkning och globaliseringen – är att det är för få som arbetar. Många av dem som arbetar skulle dessutom kunna arbeta mer.

Anledningen till att detta är ett så avgörande problem för Sverige sammanhänger med vilken samhällsmodell vi har. En viktig del av den svenska modellen är att skola, barnomsorg, sjukvård, äldreomsorg, pensioner och andra viktiga delar av välfärden är skattefinansierade. Det betyder att vi är mycket beroende av att huvuddelen av alla som vill och kan arbeta också gör det. Det är en förutsättning för att vi ska kunna erbjuda bra kvalitet t ex i barnomsorgen och sjukvården.

Den ekonomiska forskningen är klar på en punkt: avgörande för hur många som arbetar är hur mycket mer det lönar sig att arbeta jämfört med att inte arbeta. Det betyder att vi inte kan hantera våra långsiktiga utmaningar genom att ha en tung skattebörd på arbetsinkomster, särskilt inte för låg- och medelinkomstagare. Därför är sänkta inkomstskatter – genom jobbavdrag och en höjd nedre gräns för uttag av statlig inkomstskatt – rätt politik för att vi ska kunna hantera de utmaningar vi ställs inför.

Enligt mina politiska utgångspunkter och mina personliga värderingar är det också tydligt att detta även är moraliskt riktigt. Det är bra att unga människor kommer in tidigare på arbetsmarknaden. Vi har i dag en etableringsålder,

dvs när 75 procent av en årskull är i systerställning, som går mot 30 år. Det tycker jag är orimligt. Kring 1990 låg den på strax över 20 år. Det finns ett stort värde i att människor tidigt kommer in i den sociala gemenskap som en arbetsplats erbjuder, får utvecklas och kan bidra till samhället. Det är vad ett arbete innebär.

Vi har en jämställdhetsbrist i Sverige som innebär att kvinnor arbetar mindre än män. Det skapar en produktionsförlust som motsvarar drygt tio procent av BNP. Det är naturligtvis också ett etiskt problem; män och kvinnor ska kunna verka på samma villkor och de ska ha samma tillgång till den materiella välfärden i samhället. Därför är jämställdhet mellan män och kvinnor på arbetsmarknaden inte bara önskvärd i sig, utan även en nyckelfråga för högre tillväxt och fler arbetade timmar och därmed också bättre förutsättningar för att ha en allt bättre välfärd.

Vi har en för lång etableringstid för invandrare att komma in på arbetsmarknaden i Sverige i dag. Det är ett socialt och moraliskt problem att de inte snabbare kommer in på arbetsmarknaden. Dessa människor har också stor individuell potential och utgör därför tillsammans en betydande samhällslig outnyttjad resurs.

Om man träffar en 65-åring i dag träffar man en pigg, vital och dynamisk person som har mycket kvar att ge på arbetsmarknaden. Vi bör ha en arbetsmarknad, ett skattesystem, ett transfereeringssystem och ett pensionssystem som uppmuntrar människor att stanna kvar i arbetslivet, inte minst eftersom det hos dessa finns så mycket kompetens och erfarenhet.

Att fler kommer in på arbetsmarknaden handlar också om att skapa förutsättningar och vägar till ett bättre samhälle. Samhället blir bättre av att ungdomar och invandrare kommer i arbete och att fler äldre stannat kvar längre i ar-

betslivet, samt att vi får en mer jämställd arbetsmarknad. Det är bra för samhället att många arbetar. Samtidigt ska vi komma ihåg att alla inte kan arbeta på grund av t ex sjukdom eller funktionshinder. Dessa ska vi erbjuda andra möjligheter för ett tryggt och värdigt liv. Det är en självklar del av ett anständigt samhälle.

Om vi går över från de långsiktiga utmaningarna till det aktuella ekonomiska läget, kan vi konstatera att tillväxten dämpas. För att beskriva situationen har jag använt meteorologiska liknelser, med mörka moln som kastar långa skuggor över Sverige. Det är på många sätt en användbar liknelse. Oväder kan bli svåra. De är svåröversäglbara. De kan pågå under relativt lång tid. Det är emellertid nästan alltid så att efter regn kommer en ljusning, himlen blir klarare och luften blir lättare att andas.

Det är viktigt att komma ihåg, särskilt i en period med mörka moln på världshimlen, att vi inte kan isolera Sverige. Sverige är ett av världens mest utrikeshandelsberoende länder och vårt banksystem tillhör de mest integrerade och globaliserade i världen. Vi står inför en nedgång i svensk ekonomi som vi inte kan undvika.

Vad vi kan göra är att vidta åtgärder för att dämpa nedgången. Det gör vi också. Budgetpropositionen innehåller ett jobbprogram, framtidsinvesteringar och välfärdssatsningar på över 30 miljarder kr, vilket motsvarar ca en procent av vår BNP.

Det är naturligtvis ingen överbrygningspolitik vi talar om. Det är inte någon återgång till 1970-talets övertro på möjligheterna att styra de ekonomiska förloppen. Men vi har i dag så väl etablerade institutioner och ett så bra ramverk för den ekonomiska politiken i Sverige att det är rimligt att vi försöker luta oss mot vinden för att dämpa en försämring på arbetsmarknaden. Vi vet nämligen att

varje lågkonjunktur riskerar att skapa en arbetslöshet som biter sig fast. Det riskerar att kosta människor i kompetens och långsiktig möjlighet att arbeta och tjäna pengar. Det är alltså viktigt att vi förhindrar dessa svängningar. Det ska dock göras under premisserna att vi också har goda offentliga finanser.

Regeringen har fått kritik, bl a från Riksrevisionen och Finanspolitiska rådet, för att vi inte tillräckligt tydligt skulle ha motiverat varför vi ska ha ett överskottsmål. Låt mig försöka göra det nu och här kommer jag att lämna den traditionella läroboken i nationalekonomi. Motiven för överskottsmålen handlar inte primärt om en rättvis fördelning av skattebördan över olika generationer. Det handlar om trygghet.

Vi lever i en värld som har upplevt Asienkris, Rysslandskris, IT-krasch, följderna av terrorådaden den 11 september och nu en finansiell kris. Många trodde att vi skulle uppnå varaktig finansiell stabilitet när vi fick låg inflation. Så enkelt är det inte. Girighet, kortsiktighet, svaga ägare, bristande regleringar och andra faktorer gör att den finansiella sektorn drabbas av vad som skulle kunna beskrivas som ett Ikarosfenomen. Man flyger högt mot solen i goda tider. Sedan smälter vingarna gjorda av vax och man störtar. När detta inträffar får vi en störning i ekonomin som kan bli både djup och allvarlig. De finansiella kriserna inträffar så ofta att vi måste göra vad vi kan för att säkra att svenska förskolor, svensk forskning och svenska skatter inte blir beroende av dessa störningar.

Vad kan vi då göra för att skydda oss mot internationell finansoro? Vi kan och bör ha robusta finansiella system. Vi ska ha väl fungerande regelverk och tillsyn. Enligt min uppfattning är det också så att ett hyggligt överskott i de offentliga finanserna är en trygghetsförsäkring mot finanskriser och deras effekter. Sverige är ett av få länder i Europa som i

ett läge med kraftig nedgång har lagt en budget med en expansiv effekt som motsvarar ca 1 procent av BNP och som kan göra det utan att de offentliga finansernas långsiktiga hållbarhet äventyras.

Det kan vi göra därför att vi går från ett överskott på 3 procent. Vi använder en del av överskotten från goda tider till att bevara starka offentliga finanser, en del till att sänka skatter och en del till att öka offentliga utgifter. Vi kan agera därför att vi har en säkerhetsmarginal i botten. Vi har sparat i ladorna. Vi har ordning. Vi har fattat en del tuffa beslut och detta har vi tagit med oss in i den här nedgångsperioden.

Det är mycket viktigt att man värnar om det handlingsutrymme som goda offentliga finanser ger. När krisen kommer får inte de första frågorna bli: Hur ser det ut med de offentliga finansernas långsiktiga uthållighet? Måste vi höja skatterna och måste vi skära ned i välfärden? Vad händer med upplåningen – måste Riksgälden återigen gå ut på marknaden och låna in ett läge när det är svårt att finna aktörer som är beredda att låna ut?

Vi ska inte vara en stor låntagare. Vi ska vara solida. Vi ska ständigt sträva efter en sits där vår statsskuld är låg och stabil. Det är nämligen så ett välskött, litet, öppet, handelsberoende land ska vara om man vill känna tryggheten i att vi själva bestämmer över hur våra politiska system ska se ut.

Jag kommer inte att säga så mycket om vår konjunkturprognos. De olika nyckeltalen redovisas i tabell 1. Jag förstår att Cecilia Hermansson kommer att diskutera konjunkturbedömningen mer utförligt. Jag har ägnat tio år av mitt liv åt att göra konjunkturprognoser. Det är spännande och intressant att tankevägigt försöka sträcka sig ut över tiden och försöka föreställa sig hur krafterna ser ut, hur störningarna ser ut och hur ekonomin kommer att ta sig tillbaka till jämvikt.

Tabell 1
Nyckeltalstabell,
procentuella föränd-
ringar

	2008	2009	2010	2011
BNP	1,5	1,3	3,1	3,5
Sysselsatta	1,2	0,0	-0,2	0,9
Arbetade timmar	2,2	-0,8	0,4	1,2
Produktivitet	-0,7	2,1	2,7	2,3
Arbetslöshet, procent	6,0	6,4	6,6	6,0
Löner	4,3	4,1	3,5	3,8
KPI	3,8	2,4	1,3	2,7

Källor: Statistiska centralbyrån, Medlingsinstitutet och Finansdepartementet

För mig som beslutsfattare är emellertid inte tiondelarna i prognosen det avgörande i det här läget. Det jag behöver veta är i bred mening vilket ekonomiskt läge vi har. Min bild på den punkten är tydlig. Vi har flera år av låg tillväxt framför oss. Det kan bli en kraftigare inbromsning initialt än vi tror. Det brukar vara så att man underskattar kraften i nedgången. Ibland underskattar man också kraften i uppgången. I dagsläget förefaller den risken emellertid mindre relevant eftersom vi vet att finansiella kriser tenderar att ge mer utdragna krisförlopp.

Skillnaden mot hur det har varit under det senaste året är att två variabler förändrats, nämligen resursutnyttjandet och inflationen som båda gått ned. Min bedömning är att vi nu har så pass svag efterfrågan att vi får alltmer lediga resurser i ekonomin. Gapen mellan den faktiska efterfrågan vi har i ekonomin och vad vi långsiktigt kan producera ökar tydligt. Nu är inte läget – som vid förra budgeten – att utmaningen består i att hantera en risk för överhettning. Risken är i stället att vi får en lång period av svag efterfrågan och att arbetslösheten ligger kvar på alltför höga nivåer. Det påverkar förutsättningarna för den ekonomiska politiken och därmed budgetens omfattning och innehåll.

Det är svårt och inte särskilt meningsfullt att spekulera om när det kom-

mer en vändpunkt uppåt. Vi har en svag utveckling under hela prognosperioden och vi ser dessutom risker på nedåtsidan. Eftersom vi ser flera år av låg tillväxt och relativt lågt resursutnyttjande framför oss och eftersom vi har sparat i ladorna och därför har i grunden goda offentliga finanser, kan vi lägga om finanspolitiken i en något mer expansiv riktning. Vi kan dämpa nedgången och samtidigt värna om marginaler i de offentliga finanserna. Det är också det vi gör.

Hur ska man då se på stabiliseringspolitiken? Jag läste en ledare av Sören Thunell där han hävdade att regeringen bedriver en Wigforssk budgetpolitik – stabiliseringspolitiken drivs för att motverka konjunktur nedgången. Detta är sant, men det är också inte sant.

Det är sant i den meningen att politiken aktivt försöker motverka konjunktur nedgången, men det är inte sant i den meningen att det inte handlar om en återgång till 1960- och 1970-talets ekonomiska politik. Vi har i Sverige det senaste decenniet byggt ett nytt ramverk för den ekonomiska politiken. Vi har en oberoende centralbank med ett tydligt prisstabilitetsmål. Vi har en rörlig växelkurs. Vi har en budgetordning som sätter tydliga ramar för hur finanspolitiken bedrivs. Vi har ett överskottsmål som gör att vi kan säkra att vi har långsiktig uthållighet som utgångspunkt.

Det är det nya ramverket för den eko-

nomiska politiken som ger oss möjligheter att bedriva en aktiv stabiliseringspolitik utan att den ekonomiska politikens långsiktiga trovärdighet undergrävs. Det är därför vi har möjligheter att nu kanske vara något mer aktiva i att försöka dämpa nedgången och förhindra en uppgång i arbetslösheten. Genom ett tydligt institutionellt ramverk har vi *de facto* skapat oss en större frihetsgrad. Om vi inte hade haft ramverket hade vi sannolikt gått svagare in i nedgångsperioden. Det hade varit större risk att vi själva hade bidragit till överhettning under de senaste åren. Ramverket ger oss en större flexibilitet än vi annars skulle ha haft.

I en ekonomisk tankeram, som oftast beskrivs som neo-keynesiansk, med hushåll och företag som agerar utifrån rationella förväntningar om den ekonomiska politiken och med ett ordentligt institutionellt ramverk föreligger det en möjlighet för en ekonomisk beslutfattare att föra en mer aktivistisk konjunkturpolitik än vad som annars skulle ha varit fallet. Det är kanske en paradox, men jag tror att det är stabiliteten och stramheten i ramverket som ger oss möjligheten att agera.

Vad regeringen gör kan beskrivas som att vi lutar oss mot vinden. Efter flera år då överskotten överstigit målet om att sparandet ska motsvara 1 procent av BNP kan vi nu vidta mer omfattande åtgärder som gör att vi går något snabbare ner mot överskottsmålet. Om vi hade haft underskott hade vi inte kunnat göra det. Det är inte tillräckligt att vi har en svag efterfrågan eller lediga resurser. Det är också en förutsättning att vi faktiskt uppfyller överskottsmålen och att vi *de facto* känner oss trygga med att de offentliga finanserna är uthålliga på lång sikt.

Inom denna tankeram för stabiliseringspolitiken bör också åtgärderna, för att de ska ha största möjliga genomslag på hushållens agerande, inte vara tillfäl-

liga. Politiken bör uppfattas som långsiktig. Genomför regeringen tillfälliga åtgärder är risken stor att hushållen och företagen bortser från dessa och anpassar sitt sparande i stället för sin konsumtion och sina investeringar. Snarare än tillfälliga åtgärder som hushåll och företag bortser ifrån bör politiken inriktas på åtgärder som varaktigt höjer produktionsförmågan, gör att arbetsmarknaden fungerar bättre och långsiktigt höjer sysselsättningen. Åtgärder som långsiktigt påverkar förväntningarna om produktionsförmågan, inkomsterna och sysselsättningen får också större genomslag på efterfrågan på kort sikt.

Vi ska föra en långsiktig politik, men vi kan tillåta mer omfattande expansiva åtgärder eftersom att vi har en dämpning i ekonomin.

Vad är det då vi gör? Vi har lagt fram en budget som innehåller ett jobbprogram, framtidsinvesteringar och välfärdssatsningar. Sammantaget är det satsningar på över 32 miljarder kr 2009, vilket motsvarar 1 procent av BNP. Budgetpåverkan av dessa satsningar växer dessutom till 35 miljarder kr för 2010.

Budgetpropositionen ökar hushållens köpkraft. Den ökar resurserna till investeringar i vägar och järnvägar. Även resurserna till kommunerna och landstingen stärks.

När det gäller jobbpaketet har vi betonat betydelsen av att minska beskattningen på arbete, särskilt för låg- och medelinkomsttagare. Skattelättnader för låg- och medelinkomsttagare är avgörande för att minska utanförskapet och öka arbetsutbudet. Det gör att ekonomin klarar av att varaktigt ha en högre sysselsättning med mindre risk för obalanser.

Det är särskilt viktigt att det lönar sig för dem med låga inkomster att arbeta. De har ofta inte en inkomstkariär att se fram emot. De har kanske inte alltid de roligaste arbetena. Därför blir

de ekonomiska drivkrafterna särskilt viktiga. Det är dessutom så att socialförsäkringssystemen är relativt sett mer generösa vid låga inkomster än vid höga inkomster. Det betyder att det är större risk att man går in i ett långvarigt bidragsberoende om man dels har ett mindre spännande arbete att gå till, dels är i en sådan situation att det inte lönar sig så mycket att arbeta jämfört med att få sin försörjning från de offentliga ersättningsystemen.

Det finns även goda skäl att minska den statliga inkomstskatten. Det gör att det lönar sig bättre att utbilda sig och att bli entreprenör. En sänkning gör också att vi får större effekter av de satsningar vi gör på forskning. Mer forskning leder till fler innovationer. Det, i sin tur, leder till fler möjligheter till entreprenörskap.

Det är bättre att höja den nedre gränsen för statlig inkomstskatt än att avskaffa värnskatten. Det beror på att många i den grupp som vi nu sänker skatten för – 180 000 personer, varav många arbetar inom tjänstemannayrken – har möjligheter att jobba mer. De kan gå från deltid till heltid. Arbetsutbudseffekten bör alltså vara större än hos dem vars inkomster ligger på värnskattnivå. Det är också den slutsats som Finanspolitiska rådet landar i; effekten på arbetsutbudet är större i intervallet kring den nedre gränsen för statlig skatt än vid inkomster högre upp i intervallet.

Det är dessutom så att effekten på utbildningspremien bör vara relativt likartad. Avkastningen av utbildning beror bl a på vad man i genomsnitt betalar i skatt som ingenjör relativt utbildad. Genomsnittsskatten påverkas både av värnskatten och av brytpunkten. Jag tror inte – och jag tycker att jag har stöd för det genom vår egen erfarenhet av skattereformen på 1990-talet – att marginalskatten för dem som tjänar så pass mycket som man gör vid värnskatt är av avgörande betydelse för arbetsutbudet.

Därför är denna prioritering viktig och därför är det viktigt att gå vidare och framöver stegvis höja gränsen för statlig inkomstskatt. Cirka 36 procent av de heltidsarbetande betalar i dag statlig inkomstskatt. Det tycker jag är för mycket. Önskvärt är att steg för steg minska denna andel.

Vi sänker arbetsgivaravgifterna. Vi har i olika sammanhang hört att man ska vara försiktig med att göra det. Det har varit ett relativt klassiskt ekonomargument. Om vi hade sänkt arbetsgivaravgiften för två år sedan när det var brist på arbetskraft hade efterfrågan på arbetskraft ökat. Eftersom utbudet var så konstant hade vi i första varvet fått en ökad vinstnivå för bolagen och i andra varvet en höjning av lönerna och således en mycket begränsad sysselsättnings-effekt.

Nu befinner vi oss i stället i ett läge där vi ska dämpa en nedgång. Produktiviteten har fallit. Kostnaderna i näringslivet är höga. Det är snarast svag efterfrågan som är problemet i ekonomin. Jag tror att det är en bra åtgärd att i det läget lätta på arbetsgivaravgifterna för företagen.

Ibland hör jag kommentaren att 1 procent inte kan spela någon roll. Men så tänker vi ju inte när vi diskuterar löneavtal. Utifrån löneavtalen gör detta att vi går från en lönekostnadsökning 2009 på 4,5 till 3,5 procent. Vi går från ett relativt högt avtal till relativt låga lönekostnadsökningar. Lönsamheten kan återställas med något färre uppsägningar. Vi motverkar att tunga personalkostnader driver fram uppsägningar. Man kan säga att vi stimulerar *labour hoarding*; det blir lättare att behålla arbetskraft. Vi har en relativt stram arbetsrätt i Sverige vilket motverkar uppsägningar. Antalet arbetade timmar varierar mer. Här underlättar vi ytterligare *labour hoarding* i en period av svagare efterfrågan. Vi gör det därför att sysselsättningen är så viktig

långsiktigt och därför att det är viktigt att människor inte hamnar i långvarig arbetslöshet som försvårar deras chanser att komma tillbaka. Trots att de långsiktiga effekterna av sänkt arbetsgivaravgift är begränsade, är det alltså konjunkturmässigt motiverat i detta läge.

Vi har också sänkt bolagsskatten. Jag tror på den bedömning OECD gör – bolagsskatten är förmodligen en av de mest skadliga skatterna. Det är den mest rörliga skattebasen eftersom bolagen har betydande möjligheter att skatteplanera. De flyttar sin bas genom internprissättning, var de förlägger sina patent och hur de organiserar sina skulder och lån. De hanterar det hela via balansräkningen och sitt ägande av dotterbolag. Det gör att detta är en rörlig skattebas. Den internationella trenden går mot en allt lägre bolagsskattesats. I takt med att denna trend fortsätter behöver bolagsskattesatsen återkommande ses över för att tillförsäkra att den inte utgör en konkurrensnackdel. Den sänkning som nu görs bör ses som ett första steg i en ständig strävan efter att erbjuda goda villkor för investeringar och företagsetableringar i Sverige.

Man kan naturligtvis ha olika uppfattning, men jag tycker att det är bra att man betalar sina skatter. Vi talar om *social corporate responsibility* på seminarier. Företagens sociala ansvarstagande är ett begrepp som kan användas i olika sammanhang. En *social corporate responsibility* är att vara en del av samhället och betala sina skatter. Alla människor och alla företag är en del av den svenska modellen där man drar nytta av forskning, utveckling och välutbildad personal. Då ska man också ställa upp och betala sina skatter. Det är inte okej, och det är inte moraliskt, när en vd i ett börsbolag ställer sig upp och säger att han har som skyldighet mot aktieägarna att minimera sina skattebetalningar. Vi ska ha låga skatter – så låga skatter att skatteplanering inte är en

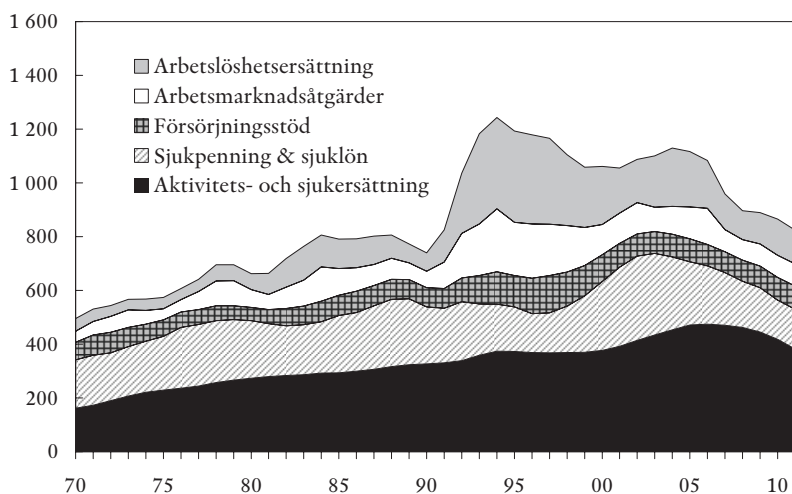
kärnverksamhet. Det fordrar att vi vårdar våra skattebaser. Det är ett kärnuppdrag för varje finansminister.

Därför har regeringen nu minskat möjligheterna för företag att göra avdrag. Dels stoppar vi skatteplanering via handelsbolag genom underprisöverlåtelser och nedskrivning av lagerandelar. Dels förhindras skatteplanering med hjälp av ränteavdrag inom intressegemenskaper, utan att normal näringsverksamhet förhindras eller försvåras. Detta innebär intäktsförstärkningar för staten, som vi dock har återfört till företagssektorn genom sänkt bolagsskatt och arbetsgivaravgifter. Det faktum att vi täpper till en del hål i våra skattebaser har alltså bidragit till att vi kan genomföra strukturellt riktiga skattesänkningar i betydande omfattning.

Budgeten innehåller också en betydande satsning på forskning och infrastruktur. Forskningen säger att tillväxteffekterna av detta förmodligen är positiva, även om empirin inte är så tydlig att vi kan dra tvärsäkra slutsatser om vad som händer de närmaste åren när vi ökar våra investeringar i infrastruktur och forskning. Sverige är ett land som redan i utgångsläget är bland de länder i Europa som satsar mest både på forskning och infrastruktur.

Om Sverige ska vara en konkurrenskraftig ekonomi i en globaliserad värld måste vi satsa på forskningen. Satsningen vi nu gör medför att forskningsråden och institutionerna får lite godare villkor och följaktligen kan stödja forskningen på ett bättre sätt.

Infrastruktur är avgörande för tillväxt och ett livskraftigt näringsliv. Hamnen i Göteborg är Europas femte största. Eftersom det är en mycket stor del av vår export som går ut där, fordras bra transportlösningar. Det är samma sak med Stockholm, Skåne, Umeå, Sundsvall, Motala och Haparandabanan. Vi gör nu viktiga transportsatsningar som har

Figur 1
Minskat utanför-
skap under mandat-
perioden

Källa: Finansdepartementet.

ett högt allmänt nyttovärde. Kalkylerna visar att många av dessa infrastrukturprojekt är mycket lönsamma samhälls-ekonomiskt sett.

Vi gör också en viktig satsning på kunskap vid sidan av forskningen. Det är mycket viktigt att vi får in kunskap i förskolan. Jag var i går på förskolan Visan i Göteborg. Jag ska inte trötta er med hur roligt det är att vara på en förskola när man som småbarnsförälder har lämnat förskolan och får komma tillbaka till den oas av trygghet som våra förskolor är. Men om vi ska ha ett sammanhållet samhälle är kunskapsbasen när man börjar skolan viktig. Om vi ska integrera människor som kommer hit från utlandet är förskolans pedagogiska och kunskapsmässiga uppgift mycket viktig. Även för jämställdheten mellan män och kvinnor är förskolan viktig. Det är olyckligt att vi kanske lägger mest pengar i Europa på förskolan och samtidigt får en så liten utväxling i termer av kunskap. Därför ska vi göra en särskild satsning på att vidareutbilda lärarna i förskolan när det gäller hur de ska förmedla bokstäver och siffror till våra barn.

Vi sänker även skatten för pensionärer. Vi har valt att lägga tyngdpunkten

på de äldre kvinnorna, för det är framför allt kvinnor som har begränsad inkomstpension och därmed knappa marginaler. Det är ett fördelningspolitiskt argument som har stor tyngd. Vi vill göra detta, snarare än att breda ut satsningen jämnt med 2 000 kr på alla pensionärer. Vi har i stället lagt 2 400–3 500 kr på dem som har minst. Det är en riktigt bra fördelningspolitisk åtgärd, även ur ett jämställdhetsperspektiv.

Som framgår av figur 1 fastnade fler människor i förtidspension, arbetsmarknadspolitiska åtgärder och arbetslöshetsförsäkring för varje lågkonjunktur under 1970- och 1980-talen. Kampen mot utanförskapet är inte en fråga om att människor med funktionshinder inte ska ha en bra ekonomisk trygghet. Det handlar inte heller om att människor under en kortare period av arbetslöshet inte ska kunna ha en bra ekonomisk trygghet. Detta är självklarheter i ett välfärdssamhälle. Mot bakgrund av att det i Sverige sedan 30–40 år tillbaka är alltfler människor – till slut var fjärde människa – i arbetsför ålder som har kommit att leva på försörjning från de sociala trygghetssystemen under ett år, kan man konstatera att systemen inte

Tabell 2
Finanspolitiska
indikatorer

Procent av BNP	2007	2008	2009	2010	2011
Finansiellt sprarande	3,5	2,8	1,1	1,6	2,5
Finansiellt sparande, genomsnitt från 2000	1,4	1,5	1,5	1,5	1,6
7-årsindikatorn	1,8	2,1	-	-	-
Strukturellt sparande	2,1	2,8	1,9	2,2	2,7
BNP-gap	1,2	-0,7	-1,7	-1,4	-0,5

Källor: Statistiska centralbyrån och Finansdepartementet

fungerar som de ska. Att så många som möjligt av dem som kan och vill faktiskt arbeta är avgörande för att vi ska kunna möta demografiproblemet med en åldrande befolkning och för att vi ska kunna säkra en god kvalitet i sjukvården också i framtiden. Därför har vi gjort omfattande reformer. I tidningarna beskriver man det som om vi bara har stramat åt och sänkt ersättningarna. Så är det inte. Vi har fortfarande 80 procent ersättning från a-kassan under de 200 första dagarna. Vi har inte sänkt ersättningen vid förtidspension med ett öre. Vi har gjort en omräkning från 0,98 till 0,96 på sjukpenninggrundande inkomst. Sverige har fortfarande ett av världens starkaste försäkringsskydd.

Vad vi däremot i hög grad har gjort är att säkra en logisk trappa i arbetslöshetsförsäkringen, där en avtrappning sker över tiden och där man till slut hamnar i jobb- och utvecklingsgarantin för aktiv coaching och stöd för att söka jobb. Då får man en försäkring med tydliga kontrollstationer.

På tio år har sjukskrivningstiden för benbrott ökat med 200 dagar. Det finns omotiverade regionala skillnader; ett benbrott ger nästan 200 dagars längre sjukskrivning i Norrbotten än i Stockholm. Det är några av ett flertal tydliga tecken på att sjukförsäkringssystemet inte har fungerat som det ska. Vi har nu stramat upp försäkringsadministrationen med bättre kontrollstationer för när

man får sjukpenning och på vilka premisser. Det sitter tack och lov inte politiker i försäkringsnämnderna och gör detta längre, utan det är Försäkringskassans beslut. Det är viktigt att systemen administreras på ett korrekt sätt och att besluten fattas på goda grunder.

Jag är dock övertygad om att vi befinner oss i en fas där vi ska vårda systemen. Vi har reformerat dem och återupprättat arbetslinjen. Därmed har vi tryggt systemens fortlevnad och funktionssätt. Jag tror att vi kan klara den, jämfört med andra länder, generösa nivå som vi nu ligger på om vi fortsätter att vårda administrationen. Vi är på väg ned mot samma sjukskrivningstal som på 1960-talet. Försäkringskassan räknar med 150 000 färre i förtidspension för 2011. Det betyder att vi är på väg mot att 15 procent av befolkningen kommer att vara beroende av ersättningssystemen under de närmaste åren. Då har vi tagit ett mycket viktigt steg på vägen mot full sysselsättning.

Låt mig, avslutningsvis, också säga något kort om de offentliga finanserna de närmaste åren – se även tabell 2. Vi gör i budgetpropositionen för 2009 stimulansåtgärder om ca 1 procent av BNP. Vi bevarar lika mycket i säkerhetsmarginal. I ett osäkert läge som detta tänker inte jag bidra till att vi spelar bort säkerhetsmarginalen. Det är naturligt att man i ett sådant läge vill göra mer för att stimulera efterfrågan och tillväxten.

Det bör dock inte göras om det skulle riskera att hota hållbarheten i de offentliga finanserna. I det ramverk för reformutrymmet som vi har tagit fram har vi skrivit in vilka principer och indikatorer vi använder och hur utvecklingen av dessa påverkar vår bedömning av reformutrymmet. Om allt går som det ska har vi ett utrymme för att sänka skatter och satsa på utgifter också under de kommande åren. Det är dock viktigt att vara försiktig i sina bedömningar över reformutrymmet och det ekonomiska läget. Vi kommer att återkomma till dessa bedömningar i vårpropositionen.

Jag tror att det finns en bred samsyn om hur vi vill se vårt Sverige. Den kan beskrivas i tre punkter. För det första vill vi ha ett samhälle med stor personlig frihet. Människor ska oavsett sexuell läggning, etnisk härkomst och social bakgrund kunna forma sina liv. Det är viktigt. Det är ett centralt värde när det gäller hur vi ser på Sverige.

För det andra vill vi ha ett modernt samhälle – högteknologiskt och välorganiserat. Som exempel kan tas företaget Sandvik, som har 15 procents vinstmarginal och skärverktyg som byts var 15:e minut. Efterfrågan på deras produkter är så stor att de hittills klarat en bra lönsamhet även i en sådan här situation. Hela produktsortimentet byts ur vart femte år. Vi som svenskar kan känna stolthet över detta och andra svenska industriföretag. Det är god svensk högteknologisk ingenjörskonst och dynamisk kapitalism. Det är entreprenörskap, framtidstro och utveckling.

Den tredje delen är att vi också vill ha social sammanhållning. Det vi önskar är kombinationen av det fria landet med den dynamiska kapitalismen och den goda sociala sammanhållningen. De satsningar vi gör inom sjukvården, för att fler ska kunna få vård efter behov, är viktiga steg i den riktningen. Vi ska satsa på sjukvård så att alla, oavsett inkomst,

kan få tillgång till god välfärd. Detta är viktiga delar av en reformpolitik för ökad sammanhållning.

Vi har döpt budgetpropositionen för 2009 till *Fler i arbete – tryggad välfärd*. Det är vad vår politik handlar om. Människor ska kunna ta sig fram på sin väg genom livet genom självständigt och eget arbete. Egen försörjning ger möjlighet att styra och forma sin tillvaro och sitt liv. Samtidigt ska vi trygga välfärden genom satsningar på pensionärerna och genom mer resurser till sjukvården. Sverige ska vara ett dynamiskt och utvecklingskraftigt land som präglas av social sammanhållning där vi kan erbjuda alla människor förutsättningar att skapa sig ett anständigt liv. Det är kopplingen: fler i arbete – tryggad välfärd!

Cecilia Hermansson

Tack för att jag har fått komma hit och inleda diskussionen. Det är ingen lätt uppgift av vara finansminister i dessa dagar. Jag antar att Anders Borg är glad att han inte bor i USA och heter Henry Paulson. Det är, precis som vi hörde Anders säga, i dessa tider som vi prognosmakare reviderar våra prognoser snabbare än en del byter lakan. Det är ingenting att vara stolt över, utan det fordrar en hel del ödmjukhet när det gäller att komma med kommentarer om de underliggande antagandena i årets budgetproposition. Som vi har hört är det otroligt skakigt just nu, saker och ting händer som snabbt ändrar läget. Men det hindrar oss ändå inte från att föra den här diskussionen.

Man måste ändå säga att det finns mycket som är positivt i det som presenterats. Om vi först tittar på antagandena är det inte så mycket i regeringens huvudscenario som skiljer sig markant från prognosmakarnas syn, framför allt vad gäller år 2008 och 2009. Men med hänsyn till den osäkerhet som ändå råder kring finanskrisen är det ett ganska

äventyrligt antagande att den ska klinga av nästa år. Jag hoppas att det finns beredskap i statsfinanserna för de lite dystrare och mörkare utsikterna. Jag tror att USAs politiker kommer att enas om ett räddningspaket, men även om de gör det finns de underliggande problemen kvar. Vi kan få se nya oroshärdar med kvardröjande effekter på den globala ekonomin. Med tanke på problemen med den finansiella ekonomin och den reala ekonomin behöver vi mer forskning på detta område. Vi har alldeles för lite kunskap om vilka effekter finansmarknaden får på den reala ekonomin.

Jag tycker att finansministern här målar en bild av svensk arbetsmarknad i lite väl ljusa pastellfärgade toner. Konsekvenserna av vilken arbetsmarknadsprognos man gör är ganska stora för andra poster i budgeten, hur hushållen agerar, vad det blir för BNP och hur offentlig konsumtion kommer att utvecklas. Just att arbetslösheten inte ska stiga speciellt mycket och sysselsättningen egentligen ska stabiliseras nästa år och sedan falla med 0,2 procentenheter, ungefär 10 000 personer, är som jag ser det ett väldigt gynnsamt scenario om det skulle inträffa. I så fall skulle BNP utvecklas väldigt bra till 2010 och allting är *back to normal* lagom till valåret. Då skulle vi åter ha en tillväxt på över 3 procent.

Att basera en sysselsättningsprognos på att sänkningen av arbetsgivaravgifterna leder till lägre arbetskraftskostnader så att vi får en bättre BNP-utveckling än annars och att detta ger en prognos där sysselsättningen inte skulle minska nästa år är något av en bedrift. Om man tittar på tidigare konjunkturnedgångar har vi ändå haft en viss korrigering av antalet sysselsatta.

Som Anders var inne på här har man tidigare sagt att en sänkning av arbetsgivaravgifterna snarare kommer att leda till att vinsterna ökar i företagen i stället för att ge så mycket effekter på syssel-

sättningen. Om företagen kommer från ett läge med en ganska svag produktivitetstillväxt och stigande enhetsarbetskostnader in i ett läge där konjunkturen förutsätts bli ganska svag – och det finns en stark oro i företagen för att det här blir en djupare och mer långvarig konjunkturnedgång – tror jag att man tar tag i den rationaliseringsförmåga man ändå har. Jag tror att det är väl optimistiskt att sysselsättningen minskar med ungefär 10 000 personer under den här perioden. Regeringens prognos för arbetslösheten på 6,5 procent blir snarare någon procentenhet högre, vilket som sagt får konsekvenser.

Tittar vi i backspegeln ser vi en kombination av regeringens politik att öka arbetskraftsutbudet och den starka konjunkturen som har förbättrat läget på arbetsmarknaden. Jag tycker det är väldigt positivt att man har försökt stärka arbetslinjen och ökat incitamenten att arbeta och utbilda sig. Det visar sig att den stigande trenden av just personer i sjuk- och aktivitetsersättning är bruten efter många år. Men hittills är nedgången väldigt liten. Det ser vi i diagram över prognoserna. (*Anders Borg*: Det som har realiserats är 190 000). Nu talar jag om dem som får ersättning och som står allra längst ut från arbetsmarknaden. Vi gjorde en studie i somras som visade att bland personer som har haft någon form av ersättning och haft det tre år i rad hade minskningen bara varit från 305 000 till 300 000 den senaste tiden. Det är ändå en ganska liten förändring för dem som står allra längst från arbetsmarknaden.

När vi nu går framåt är det framför allt av demografiska skäl som den här gruppen minskar, att fler faller ur därför att de blir äldre och det inte tillkommer lika många 40-åringar, vilket är positivt. Det innebär att det i alla fall har hänt någonting. Men jag tror fortfarande att vi inte har de rätta åtgärderna för att få tillbaka de människor som står allra längst

ut från arbetsmarknaden. Här är utmaningarna mycket stora. Det kommer att bli ännu svårare de närmaste åren.

Ungdomsarbetslösheten. De unga har också ökat sitt arbetskraftsdeltagande. Jag tycker ändå att ungdomsarbetslösheten är oroväckande hög. Regeringen visar en siffra på 11,7 procent, och det är högt nog, men då har man inte inkluderat heltidsstuderande som söker arbete. Enligt Eurostat ligger svensk ungdomsarbetslöshet på 19,1 procent för fjolåret. Sverige är alltså landet med sjunde högsta ungdomsarbetslöshet av EUs 27 länder. Frågan är nu när vi går in i en lågkonjunktur: Är regeringens åtgärder verkligen tillräckliga för att minska ungdomsarbetslösheten?

Med en så positiv utveckling på arbetsmarknaden som man nu skisserar läggs också grunden för en återhämtning i svensk ekonomi. Där kommer hushållen in som en viktig grupp. De ska sätta på sig spenderbyxorna, men de har ännu inte hunnit hämta sig från arbetet att få ordning i sina balansräkningar efter flera år av skulduppbyggnad.

Vi ser att vi har en ganska besvärlig situation. Skuldkvoten är historiskt hög. Vi är – som vi ser i figur 2 – uppe i nästan 150 procent av hushållens disponibla inkomst som är skulder och det finns en hel del korrigeringar att göra. Men här räknar regeringen med att vi redan nästa år ska ha en konsumtionstakt som ligger på en trend på 2,3 procent, ett drömscenario. Sedan ska vi ha ett crescendo 2010 och 2011 med en konsumtionstakt på 3,2 procent, en folkfest skulle vi kunna säga.

Jag tror inte att regeringen riktigt läser av hushållen rätt i det här läget. Hos hushållen är framtidstron väsentligt mörkare. Det gäller både den svenska ekonomin och den egna ekonomin. Vi har en svagare arbetsmarknad och vi har höga konsumentpriser, och vi har ett helt annat läge än för några år sedan

då i princip alla trender var positiva när det gällde tillväxten för hushållen. Det kommer att sätta spår i hushållens konsumtion.

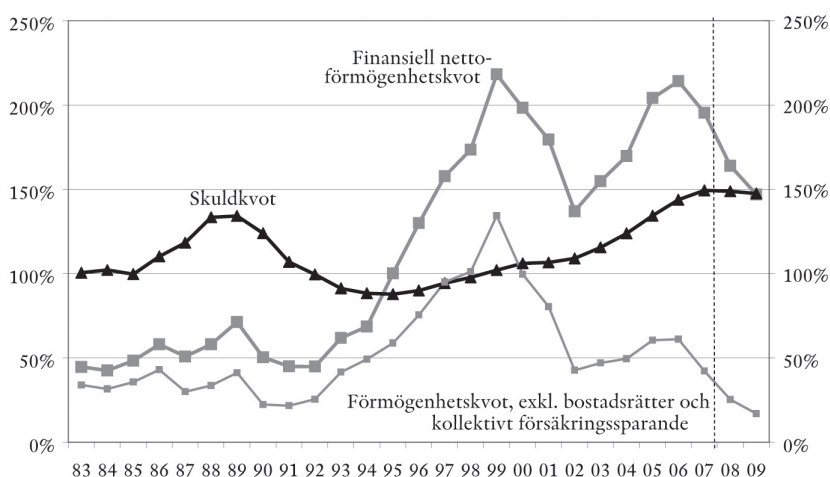
Den korrigering som regeringen räknar med kommer i princip inom ett år. Men erfarenheten från tidigare visar att det har tagit längre tid att ordna upp detta. Det vi ser är inte någonting som enbart gäller i USA, utan det gäller också stora delar av Europa. Vi går in i en period där hushållssektorn kommer att behöva göra en del korrigeringar.

Man ser också att vi har finansiella tillgångar som ser ut att vara väldigt stora; nettoförmögenheten, alltså tillgångarna minus skulderna, ser bra ut. Folk är rika, då är allt lugnt och det är helt okej att man bygger upp mycket skulder. Om man, å andra sidan, tar bort bostadsrätter och det kollektiva försäkringssparandet ser situationen inte alls lika ljus ut. Varför jag tar bort bostadsrätter är därför att jag inte anser att de är en finansiell tillgång. Småhus finns inte med och jag tar bort det kollektiva försäkringssparandet, för jag tycker inte att det är någonting som man har att stå på eftersom man inte har sparat det själv och det ska finnas till pensionen. Det finns inte alls samma privata förmögenhet att stå på och det skulle alltså innebära att vi kommer att se lite mer av korrigeringar.

Vi har också hört att det är helt okej att ha en hög skuldkvot med tanke på att vi har en låg räntekvot, men den har stigit ganska ordentligt. Enligt Konjunkturinstitutets beräkningar är ökningen från 3 procent av disponibel inkomst nu snarare mot 7 procent. Det är ungefär på den nivån vi låg på under 1993-94. Den här höga skuldkvoten har också lett till en högre räntekvot.

Jag noterar att Finansdepartementets bild av utvecklingen för svensk ekonomi ligger närmare många prognosmakares på finansmarknaden än vad Riksbankens bild gör. Man har utsikter

Figur 2
Förmögenhet/skuld i
procent av disponibel
inkomst

Källa: Statistiska Centralbyrån och Swedbank.

om en klart lägre inflation. Det här ger klart utrymme för räntesänkningar. Det är också det antagande som finansministern har, att räntan kommer att sänkas lite mer och lite snabbare.

Men då har vi också finansoron. Trots att man sänker räntan kommer vi att ha ganska höga räntor ett bra tag fortfarande. Det är det som företagen och hushållen möter. Man måste ta in finansoron i det perspektivet att man inte får så mycket kraft via en mer expansiv penningpolitik.

Låt mig avsluta med några ord om själva paketet på 1 procent av BNP; det kan anses vara väl avvägt och storleken känns rimlig. Regeringen fortsätter att satsa på att stimulera utbudssidan för att öka ekonomins potentiella förmåga att växa, vilket jag tycker är bra. Här inkluderar man även åtgärder som stimulerar efterfrågan. Det är också acceptabelt för att mildra konjunktursvackan i det här läget.

Överskotten i de offentliga finanserna ökar enligt regeringen 2010. Vi slipper underskott som måste lånefinansieras. Den här bedömningen bygger mycket på den positiva bilden av

arbetsmarknaden. Det behöver inte bli så. Vi kan mycket väl hamna i ett läge med underskott. Men frågan är om det är så farligt. Vi har faktiskt en väldigt låg statsskuld och överskotts målet måste ses över en konjunkturcykel och då tror jag inte att det skulle vara så allvarligt.

I de här tiderna av finansoro finns det säkert en stabilitet i att ha överskott som stärker bilden av att Sverige har starka fundamenta och det har vi. Vi vill ha överskott, det är en av anledningarna. Å andra sidan kan vi konstatera att EMU-medlemskap sannolikt är en minst lika viktig faktor. Genom de här turbulenta tiderna har kronan försvagats. Stockholmsbörsen har fallit mer än andra börser. Utlänningarna har minskat sina innehav i svenska bostadsobligationer från 40 procent till 27 procent. Bostadsobligationer denominerade i kronor har större spreadar mot statsobligationer än motsvarande eurodenominerade obligationer. Därför stiger upplåningskostnaderna i Sverige mer. Det blir högre kostnader för svenskar än vad det blir för folk i euroområdet.

Min fråga är: Vore det inte dags för en ny diskussion om EMU i det här per-

spektivet? Ja, vi kan hålla på i all oändlighet med att ha stora överskott i statsfinanserna, men när vi får oroshårdar leder det till att vi som ett mindre valutaområde påverkas direkt.

Det är positivt, tycker jag, att regeringen ökar satsningen på infrastruktur, forskning och utveckling. Min uppfattning är att Sverige underinvesterat även om vi hör att vi ligger bra till, men jag tror att vi jämför alltför mycket med Europa. Vi måste börja göra mer globala jämförelser, med Asien och USA och ha mer *benchmarking* och inte bara när det gäller arbetsmarknad utan också på skatteområdet, när det gäller företagsklimat och forskning.

När det gäller universitetsvärlden tycker jag att det verkar positivt att den tillförs mer resurser, men jag tror att det behövs ett större grepp för att förändra hela incitamentssidan för att se till att duktiga forskare stannar i Sverige.

Lars Jonung

Det är spännande att vara nationalekonom i dessa dagar med kriser och krascher. Det måste också vara spännande att vara finansminister och ställa sig frågan: Hur ska man styra den statsfinansiella skutan nu när det råder full orkan på det internationella finanshavet? Jag vet hur Anders Borg kommer att svara på frågan. Han kommer att säga så här: Låt oss se vad forskningen visar och handla därefter.

Finansministern vill nämligen grunda sin politik på den ekonomiska forskningen. Så här lyder det i finansplanen för i år: "Regeringens bedömning baseras på den forskning som finns ...". Andra exempel från finansplanen: "Forskning visar ..." och "ny forskning pekar på ...".

Jag vill berömma finansministern för hans vilja att knyta an till den nationalekonomiska forskningen. Det är internationellt sett enastående. När jag berättar

de för mina kolleger vid Kommissionen i Bryssel att Sveriges finansminister vill bygga sin politik på forskning trodde de mig inte. Så kan han väl inte mena? Hur ska detta gå? Jo, så menar han, svarade jag. Och det går inte sämre för Sverige än för resten av Europa, i alla fall inte ännu.

Finansministerns önskan att grunda den ekonomiska politiken på forskningen vill jag göra till den röda tråden för min kommentar i dag. Jag gör det genom att ta upp några forskningsresultat som *inte* finns med i finansplanen för 2009 – men som jag anser bör finnas där.

Jag har sex budskap som jag hämtat från min tolkning av läget på forskningsfronten. Samtliga rör den finansiella globaliseringens effekter på den ekonomiska politiken. Den finansiella globaliseringen, som tillsammans med globaliseringen av handeln och arbetskraften utgör den process vi kallar globaliseringen, har blivit högst aktuell genom dagens internationella kris.

Budskap 1. Forskningen visar att den finansiella globaliseringen ändrar målen och medlen för finanspolitiken på ett fundamentalt sätt. Mitt budskap är att den finansiella globaliseringen medför att finanspolitiken bör ha som sitt främsta mål att stärka den privata förmögenhetsbildningen, till skillnad från det gamla målet under den socialdemokratiska efterkrigstiden som var att stärka den offentliga förmögenhetsmassan.

På den gamla "onda" tiden var Sverige omgivet av en hård valutareglering. Bakom dess höga murar kunde politiker behandla eller misshandla det privata kapitalet och det privata ägandet efter politiska önskemål. Målet för finanspolitiken under den långa perioden med socialdemokratiska finansministrar var i stort sett att bygga upp den kollektiva kapitalbildningen, dvs den offentliga förmögenhetsmassan, på bekostnad av den privata. Medlen var höga skatter på arv, gåvor, förmögenheter,

reavinster, kapitalinkomster och arbetsinkomster. ATP-systemet, Investeringsbanken, kredit marknadsregleringarna och investeringsfonderna var andra instrument. I korthet: staten skulle bli rik och medborgarna hållas fattiga.

I detta system behövdes inget privat sparande, helst inget privat ägande eller enskilda företagare. Framgångsrika företagare och kapitalister som Kamprad och Rausing såg sig tvingade att lämna Sverige för att kunna expandera och behålla kontrollen över sina företag. Hade Ingvar Kamprad dött på 1970-talet som en vanlig företagare i Sverige under det dåvarande skattesystemet, hade IKEA aldrig blivit IKEA. Antagligen hade i stället Domus Interiör blivit Sveriges största möbelfabrik.

Men så kom den finansiella revolutionen. Vinden vände i mitten av 1980-talet med den finansiella liberaliseringen. Den finansiella globaliseringen har rullat på sedan dess. Socialism, löntagarfonder, korporativt och statligt ägande har försvunnit från den politiska dagordningen under de senaste 20 åren.

Detta var historien. Nu har svenska politiker i bägge lägren gjort helt om marsch. Nu ska privat ägande och privat sparande gynnas. Nu ska kapital och kapitalister från utlandet dras till vårt land. Nu har staten en särskild myndighet för detta, Invest in Sweden Agency. Nu konkurrerar Sverige med låga eller inga skattesatser. Arvsskatten, gåvoskatten och förmögenhetsskatten har försvunnit på senare tid.

Längst gick nog den förra regeringen under Göran Persson som skapade ett särskilt skattefrälse för extremt rika svenskar. Miljardärer undantogs från skatter som gällde för medelklassen. Det vara en politik som leder tanken till drottning Kristinas gåvor till adeln på 1600-talet.

I denna nya värld bör målet för finanspolitiken snarast vara en fattig stat

och rika medborgare. Men finansplanen saknar en klar analys av den finansiella globaliseringens effekter på finanspolitikens mål och medel. Det är märkligt eftersom så mycket av den nya politiken finns på plats i finansplanen. Jag hoppas att nästa års finansplan – jag vet av personlig erfarenhet att Anders Borg är snabb på att suga upp ny lärdom – kommer att presentera de analytiska grunderna för finanspolitiken i en värld med rörligt kapital, rörliga människor och rörliga skattebaser.

Finansministern talade vackert om den avancerade tekniken vid företaget Sandvik, men han berörde inte den viktiga frågan: Hur ska vi bära oss åt för att Sandvik ska förbli ett svenskt företag? Vad har finansministern för beredskap när kinesiska statsfonder köper Sandvik eller när en rysk oljemiljardär lägger ett bud? Denna typ av frågor saknas i finansplanen. Men vi behöver analysera dem som en del av den finansiella globaliseringen.

Budskap 2. Forskningen visar att den finansiella globaliseringen öppnar för en ny och framgångsrik institutionell ram för penningpolitiken genom att skapa förutsättningen för självständiga centralbanker. Mitt budskap är att liknande institutionella reformer bör prövas för finanspolitiken.

Nu gäller frågan: Hur kan vi föra över det moderna penningpolitiska tänkandet till finanspolitiken? Jag tror inte det går att avpolitiserar finanspolitiken såsom fallet är med penningpolitiken eftersom finanspolitiken bl a handlar om inkomstfördelningen i vårt samhälle. I en demokrati går det knappast att delegera dessa frågor till någon form av expertstyre, mer än i begränsad utsträckning. Det går inte att ersätta Anders Borg med en expertkommission eller någon automatisk finanspolitisk datamaskin.

Jag vill i stället föreslå en annan väg genom att peka på den internationella

forskning som visar att finanspolitiken kan förbättras genom att de institutioner som förser Finansdepartementet med statistik, med konjunkturprognoser och med utvärdering av finanspolitiken, får en mer självständig ställning gentemot den exekutiva makten.

Överför vi dessa forskningsresultat till svenska förhållanden får vi följande förslag till institutionell reform: Statistiska centralbyrån, Konjunkturinstitutet och Ekonomistyrningsverket bör ges större oberoende. De bör förvandlas till en slags "miniriksbanker" som underställs riksdagen. De bör få en självständig ledning. Så vattentäta skott som möjligt bör konstrueras mellan dem och Finansdepartementet.

Som nu är fallet har Finansdepartementet kontrollen över de tre institutionerna genom att sätta sitt folk, avdankade statssekreterare t ex, i ledningen för dem. Deras anslag ligger under Finansdepartementet. Dessa trillingar utgör den yttre försvarsmuren kring den mäktiga borgen Finansdepartementet.

Den reform jag föreslår kommer också att förstärka det demokratiska samtalet i vårt land och därmed ge oss bättre kvalitet på politiken.

Jag vill förvisso lovorda regeringen för att ha inrättat Finanspolitiska rådet och återskapat ESO. Dessa steg kan dock snabbt sopas bort av kommande regeringar. De bör därför kompletteras med en annan typ av institutionell ram.

I årets finansplan lovar dessutom finansministern att se över det finanspolitiska ramverket. Det vilar på en grundläggande svaghet. Vi vet inte vad som är det optimala budgetunderskottet, den optimala statsskulden, det optimala utgiftstaket osv. På grund av denna osäkerhet är det lovande att söka efter kompletterande metoder för att förbättra finanspolitiken.

Detta var mina två inledande budskap. Nu kommer det aktuella perspektivet.

Vi befinner oss i en utomordentligt allvarlig finansiell kris. Forskningen demonstrerar att finansiella kriser ställer unika krav på finanspolitiken. Denna insikt saknar jag i finansplanen. Låt mig utveckla detta närmare.

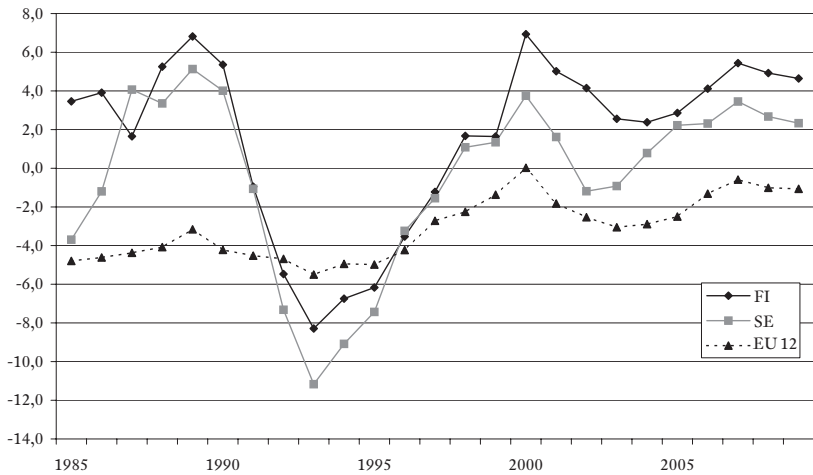
Budskap 3. Forskningen visar att ansvariga finansministrar som regel överraskas av styrkan hos en finansiell kris. Var och en som läser vad företrädare till Anders Borg som Kjell-Olof Feldt, Allan Larsson och Anne Wibble yttrade strax före eller i början av den senaste finanskrisen under 1990-talet vet att dåtidens finansministrar var överoptimistiska. Jag anser att Anders Borg befinner sig klart i riskzonen. Krisen kommer säkerligen att bli värre än vad som förväntas i årets finansplan. Kan-ske borde Anders Borg redan här och nu annonsera att Finansdepartementet ska börja arbeta på en ambitiös beredskapsplan för krisen?

Budskap 4. Forskningen visar att det är Finansdepartementet som tvingas ta huvudansvaret för att hantera en djup finansiell kris som hotar att bli en systemkris. Mitt budskap är att finansplanen döljer detta faktum.

Under en systemkris måste finanspolitiken vara extremt expansiv för att kunna nationalisera förlusterna i det finansiella systemet och för att kunna rekapitalisera finansväsendet. Ingen annan än Anders Borg har resurser för att ta på sig uppgiften att vara *supporter-of-last-resort*. Det är ingenting som man kan överlämna till Riksbanken därför att Riksbanken är en maktlös småspelare vid en djup kris som hotar kapitalbasen för bankerna.

Den framgångsrika svenska modellen för krishantering under 1990-talets kris byggde på en ansvarsfördelning där regeringen gav *carte blanche*, dvs obegränsat stöd, till det finansiella systemet. Därmed kunde också Riksbankens handlingsutrymme ökas. Jag hoppas att

Figur 3
Budgetunderskottet, andel av BNP, 1975–2009 i Sverige, Finland och EU 12. Procent

Källa: AMECO.

det i Anders Borgs byrålåda ligger en motsvarande *carte blanche* för dagens finansverksamhet.

Det är viktigt för oss att de amerikanska skattebetalarna accepterar att rädda det amerikanska banksystemet. Därmed räddar de också det europeiska och det svenska systemet. Kanske bör finansministern fundera på vilka åtaganden Sverige bör vara redo att göra för att stärka eventuella kommande internationella räddningsoperationer?

Budskap 5. Forskningen visar att politiker använder backspegeln som kompass. Man ser tillbaka på den senaste krisen i syfte att dra lärdomar inför framtiden. Denna läroprocess är riskfylld. Ibland lär man sig rätt läxa men på felaktig grund. Detta gäller dagens finanspolitiska ramverk som Göran Person lanserade. Det vilar på idén att finanspolitiken var för slapp och expansiv under 1990-talskrisen. Forskningen visar emellertid någonting helt annat, nämligen att den expansiva finanspolitiken räddade svensk ekonomi under den förra krisen på 1990-talet.

Slutsatsen är att det måste finnas en explicit undantagsregel i det finanspo-

litiska ramverket som tillåter enorma budgetunderskott för att möta den katastrof som en djup finansiell kris skulle kunna bli i framtiden. Det får inte bli så att det finanspolitiska ramverket fungerar som en strypsnara på de räddningsaktioner som kan behövas. Under normala förhållanden spelar ramverket en stabiliserande roll. Under djup kris kan motsatsen inträffa.

Se här figur 3 över budgetunderskottet som andel av BNP under åren 1975–2009 i Finland, Sverige och EU12-länderna. Sverige och Finland var ekonomiska tvillingar. Vi hade samma finansiella kris och vi fick bägge genom depressionen enorma budgetunderskott, 8–11 procent av BNP. Figuren illustrerar att det var en lycka för Sverige att vi inte hade någon bindning på budgetunderskottet genom ett utgiftstak. Budgeten fungerade nämligen som en stötdämpare som tog upp den finansiella chocken. Samma funktion måste den få spela om vi möter en ny stor kris i framtiden.

Budskap 6. Låt mig avsluta med att se bortom krisen. Den ekonomiska forskningen visar att den finansiella globaliseringen ändrar synen på för- och

nackdelarna med ett medlemskap för ett litet land i ett större valutaområde. Den finansiella integrationen i form av en gemensam kapitalmarknad utgör nämligen en försäkringsmekanism mot asymmetriska störningar. Forskningen för USA antyder att kapitalmarknaden i USA absorberar en större andel av de asymmetriska störningarna än vad den amerikanska finanspolitiken gör.

Denna idé om finansmarknaden som en försäkringsmekanism formulerades först av Robert Mundell i en teori som går under beteckningen Mundell II – i motsats till den gamla teorin för optimala valutaområden, Mundell I, som är konstruerad för en värld med begränsade kapitalrörelser över gränserna.

Tyvärr har dessa forskningsresultat från de senaste tio åren inte uppmärksamats i den svenska debatten, minst av allt i finansplanen. Men vi har en finansminister som är pigg på nya forskningsresultat. Mitt budskap är att det är dags att revidera Calmforsutredningen eftersom den byggde på Mundell I, en modell som gällde innan Sverige sveptes med i den finansiella globaliseringen – men i dag en modell som är missvisande.

Jag vet att det finns en Borg I som är tveksam till den gemensamma valutan, euron, men nu väntar jag mig en Borg II som låter sig styras av dagens forskning – inte av gårdagens – och som blir en varm anhängare av euron.

Dags att sammanfatta. Det är positivt att forskningen blivit en inspirationskälla för årets finansplan. Finansministern har bara börjat ösa ur denna rika brunn, så mycket återstår. Jag hoppas att jag har stimulerat honom att fortsätta med en forskningsinriktad budgetpolitik i nästa års finansplan.

Låt mig få avsluta med en prognos. Innan nästa reguljära finansplan publiceras om ett år kommer finansministern att tvingas handla för att hantera krisen

– om vi ska tro vad krisforskningen säger. Och det bör vi göra i dessa dagar.

Anders Borg

För mig är det inte exakt var på decimalen man landar i prognosen som är det centrala. Det centrala är att ha en robust bedömning att förhålla sig till och utifrån denna kunna dra slutsatser om hur finanspolitiken bör utformas. Finansdepartementets bedömning är att tillväxten blir mycket svag och därav följer att vi måste agera kraftfullt. Det handlar om en halv procent av BNP i minskad inkomstskatt och en halv procent av BNP i förstärkning på bolagsskattesidan och arbetsgivarsidan. Det innebär omfattande skattelättnader och är därmed ett betydande paket. Samtidigt bibehåller vi ett statsfinansiellt ansvarstagande.

Detta måste vägas mot att vi har konjunktürkänsliga offentliga finanser. Vid nedgången 2001-02 föll kapitalskattorna med 42 miljarder kr eller motsvarande 2 procent av BNP. Det manar till försiktighet nu.

Mot bakgrund av detta måste vi behålla en säkerhetsmarginal. Det gäller att ha kvar betryggande marginaler. Det gör att vi kan låta de automatiska stabilisatorerna verka så att vi inte behöver överväga skattehöjningar eller minskade utgifter.

Jobbskatteavdraget för dem som har fyllt 65 år förenklas så att även pensionärer med låga arbetsinkomster får en skattelättnad. Skattereduktionen uppgår till 20 procent av arbetsinkomsterna upp till 100 000 och 5 procent lättnad för den del av arbetsinkomsterna som ligger mellan 100 000 och 300 000 kr. Det beräknas ha en varaktig positiv effekt för att få fler att arbeta efter 65 års ålder.

För ungdomar har vi gjort mycket, inte minst en betydande sänkning av arbetsgivaravgifterna för alla under 26 år. Cecilia Hermansson tar upp ungdomsarbetslösheten och menar att den är ett

tecken på att politiken inte fungerar. Det stämmer till viss del, men samtidigt inte alls. Vi låg tidigare på 23 procents ungdomsarbetslöshet och nu har vi tagit oss ner till 20 procent. Vi ligger fortfarande på en alldeles för hög nivå och vi måste naturligtvis fortsätta att arbeta med att minska ungdomsarbetslösheten, men låt oss inte glömma bort att det har gjorts framsteg.

Lars Jonung tog upp frågan om hur vi ska se på det privata ägandet. Jag tycker att det är viktigt att vi förbättrar villkoren för privat ägande i en globaliserad värld. Det är alldeles uppenbart att det i dagens Sverige är ett helt annat klimat för ägande än vad det var för tio år sedan. Arvsskatten och gåvoskatten har tagits bort. Även förmögenhetsskatten är borta. Fastighetsskatten, som är en slags straffbeskattning av privata människors förmögenhet, har reducerats och har dessutom gjorts om till en kommunal avgift som är mer förutsägbar och rättvis. Jobbavdraget och minskad statlig inkomstskatt har gjort att alla som arbetar har bättre marginaler i sin hushållskassa och kan bygga upp en buffert genom eget sparande.

Jag delar dock inte Lars Jonungs bedömning om vad som är det viktigaste. Förbättrar vi företagsklimatet och ägandeklimatet leder det primärt till en större kapitalstock, mer produktivitet och mer dynamik. Vårt grundläggande problem är emellertid arbetsutbudet och hur många som arbetar och hur mycket de som jobbar faktiskt jobbar. Det är *det* som är nyckeln till hur vi ska möta en åldrande befolkning och hur vi ska kunna möta behovet av skattesänkningar för jobb och tillväxt framöver. Därför är det fortfarande en riktig inriktning att fokusera på arbetsmarknadens funktionssätt och hur vi kan öka arbetsutbudet. Allt i syfte att få fler i arbete.

Låt mig säga några ord om den finansiella krisen. I Sverige har vi ett re-

lativt stabilt bankväsende. Därtill har vi en väl utbyggd myndighetsstruktur. Riksbanken, Finansinspektionen och Riksgäldskontoret har högt kunande och ett stort mått av erfarenhet från liknande situationer. Dessutom är Riksgäldskontorets generaldirektör Bo Lundgren och Riksbankens chef Stefan Ingves några av världens bäst skickade att hantera en sådan situation. Det gör att vi har en myndighetsstruktur som i sin dagliga övervakning har mycket goda förutsättningar att fungera väl. Det har redan gjorts insatser från Riksgäldens sida på 150 miljarder kr för att underlätta marknadens funktionssätt. Det är ett kraftfullt agerande och det har givetvis mitt fulla stöd och förtroende.

När det gäller hanteringen av bankkriser fordras det en politisk legitimitet för ingripande och åtgärder. Det måste vara ett visst mått av politiskt övertagande. Om banker i Sverige får problem och vill ha pengar från statskassan är mitt krav på dem att de ska lämna in sina aktier. De kommer inte att få en krona ur den svenska statskassan till krisbanker om de inte överlämnar ägandet till staten. Det var så vi gjorde förra gången. Det var det som gjorde att vi fick 60 miljarder i partiell kostnad – kostnaderna i termer av arbetslöshet för enskilda och samhälle är givetvis större – för att hantera bankkrisen, en kostnad som vi sedan i praktiken har återvunnit krona för krona. När man nu analyserar det har vi t o m gjort en liten vinst.

Vill man ha legitimitet för hanteringen av bankkriser handlar det dessutom om att man måste pröva ägandet och strukturera om bolagen. Det tror jag är en väldigt viktig utgångspunkt för att hantera de problem som finns nu.

Sverige är i den meningen väl rustat. Vi har kompetenta myndigheter med hög beredskap. Vi har ett relativt stabilt bankväsende och vi har en god säkerhetsmarginal i de offentliga finanserna.

Vi ska ha överskotten i de offentliga finanserna för att kunna ha en särskild marginal för att också hantera svårare tider. Vi har en idé om hur vi ska göra om nu Sverige skulle hamna i den sitsen med problem i banksektorn. Vi vet hur vi gjorde förra gången. Ett krav för att vi ska ge stöd är att de lämnar över aktierna i statens ägo.

Johan Lönnroth

Jag har just föreläst om svensk ekonomisk politik och finansplanen med hjälp av Lars Jonungs lärobok och är något konsternerad. Men jag ska inte ställa frågor till Lars Jonung utan säga så här: Riksbanksreformen i slutet av 1990-talet byggde på att politiker är för kortsiktiga för att kunna hantera penningpolitiken. Det sades också att med flytande valutakurser och fria kapitalrörelser i en liten öppen ekonomi är finanspolitiken tämligen kraftlös.

Nu tycker jag att de senaste erfarenheterna, diskussionen i Riksbanksdirektionen när den senast röstade om att höja reporäntan, var av samma typ som när Carl B Hamilton och jag grälade i finansutskottet. Att det blev en opolitisk riksbank tycker jag är en myt. När man ser på det som händer i USA samordnas regeringens finanspolitik med centralbankens åtgärder för att hantera krisen. Slutsatsen är att man tvingas överge den extrema doktrinen som fortfarande lärs ut i läroböckerna.

Min fråga till Anders Borg, som jag i och för sig vet kanske är omöjlig, är: Varför sätter du dig inte ned med Ingves och kommer överens om att gemensamt hantera både finans- och penningpolitiken? Mitt råd är snarast en motsats till Lars Jonungs. Gör inte så att du avpolitiserar mer, utan det här måste hanteras politiskt och övergripande.

Kjell Lundqvist

Det gläder mig att Anders Borg är mot-

ståndare till Paulsons politik i USA, att villkorslöst ta över förluster från finansmarknaden. Men det var inte det min fråga gäller utan just om de internationella konsekvenserna och vad som görs internationellt.

Frankrikes president Sarkozy förespråkade en återreglering av de globala finansmarknaderna. Samma idé har lyfts fram av finansminister Tremonti i Italien. Jag undrar vad du tycker om de idéerna och de inriktningarna.

Björn von der Esch

Det talas om hot mot vår finansiella stabilitet. Vad som inte har nämnts här över huvud taget är det *Momemandum of Understanding* som Riksbanken ingick den 1 september 2006 med samtliga riksbanker i Baltikum, där man förband sig att stötta de baltiska banker som rådde i finansiell kris, förutsatt att de tillhörde Swedbanks och SEBs intresseområden. Liknande MOU har Riksbanken gjort så sent som i juni i år med samtliga EU-länder. Detta, menar jag, kan utgöra ett väldigt hot. Det finns inga begränsningar inskrivna och skattebetalarna ska få stå för alltihop.

Anders Borg

Låt mig till att börja med att konstatera att vi har en väldigt bra myndighetsstruktur med Riksbanken, Finansinspektionen och Riksgälden med mycket kompetenta ledningar. Vi har naturligtvis ett vardagligt nära samarbete i hanteringen av de frågor som rör den finansiella stabiliteten. Givet att detta sagts är det viktigt att understryka att vi håller stenhårt på den normala ordningen kring penningpolitiken, som ju hanterats självständigt av Riksbanken. Låt mig understryka detta eftersom det blivit en del diskussioner kring Finansdepartementets prognoser för reporäntan. Det Finansdepartementet gör bör ses som en räkneövning, en ränte-

prognos, och icke en rekommendation om hur Riksbanken ska sätta räntan. Trots att jag ideligen för omvärlden får förklara att vi inte tänker ha några synpunkter på Riksbankens penningpolitik återkommer journalister till att försöka göra ränteprognozen till en rekommendation.

Riksbankens självständighet och oberoende ser annorlunda ut när det gäller hanteringen av finansiella kriser. Där är det naturliga och självklara att arbetet sker i ett nära samråd. Det första ser vi redan, dvs att marknadsfrågor sköts av Riksbanken och Riksgäldskontoret på ett bra sätt. Sedan kan man naturligtvis diskutera exakt hur en vidare hantering ska gå till om det visar sig vara nödvändigt. Kom bara ihåg att vi inte är där, låt oss inte tala fram en kris som vi ännu inte ser. Vi har banker som väl klarar kapitaltäckningskraven. De är väl stabila och har en finansiering som täcker behoven under en period som är normal för banker.

Jag delar inte idén som Italiens finansminister Tremonti har om att det är dags att återreglera. Jag tror snarast att det man ska göra är att återskapa ägandansvaret. De banker som nu har kört i diket är stora och saknar ofta starka ägare. Man har hamnat i en sits där man handlar med andras kapital, inte med sitt eget. Det är andra människors risk man tar. En del av dessa problem gäller säkert också hanteringen av skatter.

Med bolagsskatt och möjlighet till ränteavdrag hamnar vi i en sits där eget kapital beskattas hårdare än lånat kapital. Hushållen föredrar på lång sikt att ha mer eget kapital.

Jag tror att vi behöver se över regelverket för kapitaltäckningskraven och för hur vi ska se på bankernas risktagande, inte minst när de väljer att verka i andra länder. Vi måste också se till att vi har mekanismer som dämpar lusten till kortsiktiga vinster, eftersom det är dessa risker som sedan riskerar att skickas över till skattebetalarna. Mot den bakgrunden är det viktigt att se över hela ramverket. Vi ska ha goda villkor för den finansiella sektorn, men de ska vara goda under ansvar. Det behövs ett stramt grepp, ett kort koppel och det är väldigt nogsam och nära övervakning som behövs.

När det gäller Baltikum är det inte så att Riksbanken har gjort några åtaganden som vi inte är medvetna om. Eller som leder till att de får ett alltför långtgående ansvar. Det finns ett väl etablerat samarbete mellan centralbankerna och det tror jag är nödvändigt i det här sammanhanget. Bankerna kan, enligt Finansinspektionen, klara rätt betydande förluster i Baltikum utan att det för den skull ställer till alltför stora bekymmer.

Anders Björklund

Jag vill tacka Anders Borg, Cecilia Hermansson och Lars Jonung.